

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

69. An omnia vota in votum solemne Religionis commutentur? Et an hoc procedat etiam in iuramentis soli Deo praestitis? Et quid, si iuramentum esset homini praestitum & ab eo acceptatum? Ex p. 3. tr. 6. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

litter contententem fallum crimen ad vitanda gravissima tormenta; quibus merito possit celerem mortem præoptare; Ita Angelus, Syluester, Toletus, & Sorus, quos refert & sequitur Lessius *vbi supra num. 41.* quia non tenetur homo cum tanto cruciatu, & dolore vitam tueri, sicut nec tenetur ad vitam conservandam, tibiam cum ingenti dolore secare, non est enim digna tanto dolore salus.

8. Hæc sententia probabilis quidem est, & propter Authores quos habet, potest eam practicè amplecti qui velit: quia sententia admittitur, consequenter videtur concedendum, quod liceret etiam atrocius crimen fallum confiteri ad vitanda tormenta, quando scires illi non displicere tale periculum subire, vt te tormentis, vel imminente morte liberet; Ita Lugo.

9. Sed difficultas est, quando aliquis sibi imponit fallum crimen cum iuramento, & adhuc puto contra Caramuelem, probabiliter posse à peccato mortali excusari, vtendo æquiuocatione, & ita hanc sententiam tener Gaspar Hurtadus *de Iudicio forensi disp. 4. diffic. 20.* vbi ita asserit: Supponimus, quod ea falsa impositio ad minus sit venialis contra veritatem, & etiam quod sit mortalis sacrilegij, si fiat cum iuramento, nisi reus (vt potest ad evitanda gravia tormenta) se vendicer à mendacioso restrictione aliqua mentali, aut æquiuocatione exteriori, quia tunc nec erit peccatum mendacij, nec sacrilegij quamuis fiat cum iuramento; Ita ille.

Cui adde, me citato, Agidium Trullench *Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 10. dub. 7. n. 3.* Cuius hæc sunt verba.

10. Non peccat mortaliter qui ad vitanda tormenta valde graua, quibus merito possit celerem mortem præoptare, crimen fallum sibi imponit, quamuis certò ob id sit morte plectendus.

11. Et ratio est, quia cum tanto damno non tenetur vitam custodire, sicut non tenetur sibi tibiam abscindere cum tanto dolore; non enim tanto dolore digna est salus; nec hoc mendacium est perniciosum, quia alteri damnun non infert, nec sibi infert malum, quod notabiliter præponderet ipsi tormentis; Nam crimen fatendo breui morte longam redimit, vel potius multas mortes vnica morte commutat. Nec se interficit, moraliter loquendo quia habet iustam causam, ob quam se interficiendum exponit: sicut si quis se exponeret hostium telis, vt grauissima tormenta ab illis inferenda euaderet, non se occideret; Immo si honesta persona rogaret eum, qui illa nefando modo veller abuti, vt ipsam potius interficeret, non esset sui homicida; ergo neque hic est sui homicida, fatendo tale crimen. Et confirmatur, quia si rogaret iudicem, vt ipsum interficiat potius, quam ita torquat, non censeretur homicida sui; quia ex confessione in tormentis facta non imminet mors; quia nisi deinde extra tormenta liberè delictum fateatur, non potest condemnari, vt habetur *c. si quis à Sacerdotibus 1. q. 6.* Nec videtur peccare venialiter, licet fallam sibi impositionem iuret, modò vsus fuerit æquiuocatione; Nam æquiuocatio sufficiens est ad excusandum iuramentum. Ita Trullench.

12. Nota hic obiter pro nostro sacro Tribunali Sanctæ Inquisitionis, quod ex his aliqui inferunt eum, qui conuictus planè est de Apostasia, aut hæresi, quam non commisit; Ita vt si neget tradendus sit curiæ seculari, ac confiscatione bonorum, extremoque supplicio afficiendus; si verò fateatur crimen, leuiori pœna puniendus sit, posse ipsum absque mortali culpa imponere sibi crimen, quod non admittit. Quia tunc nec sibi, nec aliis nocet: Immo prodest; maiorem enim infamiam, & ipsi, & posteris patienter, etiam bonorum confiscationem, quæ omnia effugient, si fateatur. Ita Molina *disp. 37. n. 15.* cui consentit Lessius *c. 1. dubi. 7. n. 4.* & alij, qui generaliter dicunt ad vitanda

grauia tormenta posse absque peccato mortali imponere sibi aliquid delictum fallum, licet propter illud sit morte plectendus: quanto magis licebit ad vitandam mortem, & maiorem infamiam?

13. Sed Pater Molina *disp. 37. num. 17.* hanc doctrinam limitat, dicit enim, hoc non licere absque mortali peccato quando is, qui falsò conuictus est de hæresi, & ea de causa tradendus est curiæ seculari, & morte plectendus, eius esset conditionis, de quo alioquin præsumptio non esset committibile id crimen, eo quod non sit de eorum progenie, de quibus erat suspicio: præsertim si vir esset authoritatis, quia tunc per spontaneam confessionem criminis derogaret authoritati fidei Catholice, fatendo se ab illa defecisse, quare deberet potius fortiter mori, quam eo modo Religioni Christianæ derogare, & dare tale scandalum. Nam si eum viderint pie & fortiter morientem, Christianæ Religionis signa ostendendo, semper manet opinio, quod innocens obierit, & minus scandalum sequitur, quam si se hereticum fuisse confiteatur.

14. Sed Cardinalis Lugo *vbi supra num. 170.* existimat casum illum posse aliquando contingere, quo propter maximam personæ dignitatem & probitatem maximum scandalum generaretur, si ex propria confessione omnis dubitandi ratio de crimine commisso tolleretur. Puto tamen rarissimum esse casum, quia præsumptio illa ex dignitate, & probitate personæ superatur frequenter præsumptione contraria orta ex sententia illius Tribunalis; in quo Iudices non nisi cum maximo fundamento, & deliberatione matura solent ad huiusmodi condemnationem, & sententiam venire, & quia confessio criminis cum detestatione illius non est in rigore negatio fidei; alioquin nullo casu liceret absque grauissimo peccato mortali contra fidem Christianam: Nam dicere se fuisse hereticum cum retractatione illius delicti, non est negare fidem, sed fateri se errasse; & deceptum fuisse: Scandalum autem non tenemur semper vitare cum tanto nostro detrimento. Addit autem Molin. *illo n. 17.* si iam semel crimen eiusmodi fallum confessus est, non obligari sub mortali ad retractandum confessionem post sententiam prolatam, & reconciliationem sequutam. Nam retractatio illa parum resarciret scandalum datum, & notam Christianæ Religionis, essetque ex leui causa dare occasionem suæ morti sine suo, & stirum emolumento, de quo tamen ego dubito, quia licet non totaliter, magna tamen ex parte enervaretur confessio præterita: credibile enim sit, quod mortis metu fuerit extorta. Quare si circumstantiæ personæ tales essent, ego non liberarem ipsum ab obligatione retractandi; vt magna saltem ex parte minueretur damnum per fallam confessionem illatum. Hæc Lugo, quæ apponere hic volui, cum in sacro Tribunali possit aliquando in praxi accidere.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 103. in fine §. 2. huius Ref. retractatio, & c. fin.

RESOL. LXIX.

An omnia vota in votum sollempne Religionis commutentur?

Et an hoc procedat etiam in iuramentis soli Deo præstitis?

Et quid, si iuramentum esset homini præstitum, & ab eo acceptatum? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 65.

§. 1. **E**X neotericis, noster P. Naldus, vir quidem doctus in sum. ver. votum, n. 50. docet quod votum sollempne Religionis non commutetur in votum dandi aliquid Terræ Sanctæ, & hanc sententiam docet etiam Syluester *ver. votum 4. q. 7. dicto 3.* & Angelus *ver. votum 4. m. 2.*

2. Verum

2. Veram ego absolute existimo, omnia vota personalia, realia, & mixta tam in saeculo, quam in nouitatu emissa extingui per solemne Religionis votum; & ideo existimo non solum peregrinationis Terrae Sanctae computari in professionis votum quoad peregrinationem, sed etiam contra Naldum, quoad id quod proiens vult dare in subsidium dicte Terrae Sanctae, & ita docent Suar. de Relig. tom. 3. l. 6. c. 14. n. 5. Miranda in man. Pralat. tom. 5. q. 2. s. art. 7. & Sanchez in sum. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 50. Et ratio est, quia tale votum licet quoad expensas sit votum reale, per professionem vniuersa vota realia commutatur, vt tenent communiter Doctores, quos citat Sanchez loc. cit. n. 43. quidquid in contrarium asserant Paludanus in 4. dist. 38. q. 4. art. 1. concl. 5. & art. 2. n. 33. concl. 4. D. Antoninus part. 2. tit. 1. l. 6. c. 2. §. 8. no. 2. & Tabiena de votum 4. in fine. Ergo, &c. Nec valet dicere, quod illud votum est Pontifici reseruatam nam similiter est reseruatam votum peregrinationis Hierosolymitanae, & tamen commutatur, & extinguitur in professione, vt patet ex cap. scripturae, de voto, & asserunt communiter Doctores. Ergo, &c.

3. Notandum est etiam hic obiter, omnia supradicta procedere etiam in iuramentis siue personalibus, siue realibus soli Deo emissis, quia votis aequiparantur, & per ea ius tertij non acquiritur. Secus vero si iuramentum esset homini praestitum, & ab eo acceptatum, quia ratione iuris tertij acquisiti, in melius commutari non potest, ac proinde neque in Religionis professione. Ita Sanchez ubi supra nu. 44. & tom. 1. lib. 3. c. 21. n. 3. & alij.

RESOL. LXX.

An votum, vel iuramentum factum alicui Ecclesiae, vel pauperi, post eorum acceptationem possint auctoritate Episcopi, vel propria in melius commutari? Et quid ante acceptationem in praedictis casibus? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 61.

Sup hoc lege doctrinam Ref. annor. seq.

§. 1. **N**egatiue respondet Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. c. 41. n. 13. firmans post acceptationem Rectoris Ecclesiae, aut pauperis, cui verba voti & iuramenti diriguntur, non posse huiusmodi vota & iuramenta in melius commutari: quia tunc votum transit in contractum, & acquiritur ius illi tertio acceptanti, quod ipso inuito remitti nequit. Et hanc opinionem ego etiam teneo.

2. Non desinam tamen adnotare affirmatiuam sententiam tanquam probabilem admittere Fagundez in Praecepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 49. n. 11. quia vota & iuramenta promissoria propter Deum facta, etsi dirigantur ad peculiarem Ecclesiam, & pauperem; & a Rectore Ecclesiae, vel ab ipso paupere acceptentur, vltimate in Deum, propter quem fiunt, diriguntur. In quolibet enim iuramento & voto huius qualitatis duplex finis inuenitur: alter est finis cuius, id est, cuius gratia fiunt; alter finis cui; id est, cui aliquid consequitur. Cum autem finis cuius, semper sit in omnibus promissionibus principalis finis, & finis cui sit minus principalis; & sequitur vt in commutationibus ratio praecipue illius, & non istius habeatur; nam accessorium sequitur principale: & finis cuius, est principalis, finis cui, accessorius. Secundo, quia quando vouentes, aut iuramento promittentes aliquid Ecclesiae, vel pauperi particulari, propter Deum voto, vel iuramento promittunt, dirigunt suam specialem intentionem ad hunc determinatum pauperem, & ad hanc specialem Ecclesiam; dirigunt illam propter Deum: & sic tota ratio ipsius promissionis & directionis est Deus, vel Sanctus, propter quem promissio fit; & per accidens est, quod Praelatus, vel Curatus loci pij, vel hic nu-

mero pauper, scilicet Antonius, ad quem promissio fit, & vtilitas promissionis spectat, ius aliquod post acceptationem acquirat: quia acquisitio huius iuris semper sit dependenter a beneplacito Dei, propter quem, tanquam propter finem principalem promissio voti & iuramenti fit. Vnde cum Deus suum maius obsequium semper habeat gratius, clarum manet posse vouentes & iurantes hac vota & iuramenta etiam post acceptationem sua propria auctoritate in melius commutare: & facta hac commutatione non poterunt illi; ad quos vtilitas voti, & iuramenti spectabat, officium iudicis implorare, vt vouentes & iurantes ad exonerandam conscientiam suam cogat; & si implerent, & constet iudici vota & iuramenta in melius reuera fuisse commutata, ad nihilum poterit iudex ipsos vouentes & iurantes obligare; quia iam obligationi suae satisfecerunt.

3. Notandum est etiam hic obiter contra Azorium tom. 1. lib. 1. c. 19. q. 12. & alios penes ipsum, non solum Episcopum, sed etiam vouentem ac iurantem sua propria auctoritate sua vota & iuramenta non solum incerta Ecclesiae, & indeterminata pauperi facta, sed etiam certa aut determinata, in melius commutare, & rem promissam dare alteri Ecclesiae pauperi, aut pauperi egentiori ante acceptationem Rectoris Ecclesiae, aut ipsius pauperis absentis. Ita Ioannes Viggers de iust. & iur. tract. 8. c. 4. dub. 20. n. 12. & alij penes ipsum. Et ratio est, quia multo probabilius est non acquiri ius pauperibus Ecclesiis, & locis pijs ad promissiones & donationes ipsis factas, donec acceptet, iustissime & doctissime probat Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 6. n. 16. debet enim hac acceptatio fieri modo humano, vt fiat accommodata ad vltimum hominum. Deinde; quia cum huiusmodi vota fiant principaliter Deo, & in eius honorem, obligatio ipsi acquiritur, & ipse est proprie loquendo creditor; & Ecclesiae, pauperi tantum designantur, vt materia, & obiectum, circa quoniam Religionis cultus est Deo exhibendus: Deus autem semper gratius habet id, quod euidenter est melius, & ex his responsum manet ad fundamenta contrariae opinionis. Vide Doctores, quos ego ipse citavi in part. 1. tract. 11. resol. 47.

RESOL. LXXI.

Quis emisit votum mittendi ad domum Laurentianam Calicem aureum, quem postea misit cum persona fidelis, sed per viam a latronibus furatus est; quare, an vouens teneatur adhuc adimplere votum? Ex quo inferitur, quod si quis debitor satisfactis tradendo solutionem personae fidelis, Confessarius, vel alteri, et eam Domino restituat, qui tamen de facto non restituit, vel quia eam consumpsit, vel quia casu perit apud ipsum. Et alij diuersi casus adducuntur pro firmanda doctrina harum difficultatum. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 57.

§. 1. **E**T affirmatiue responderunt aliqui; quia Calix aureus cum furatus fuit, erat sub dominio vouentis: Et ideo ad confirmationem huius sententiae adducam doctrinam, quam tenent Doctores, quando debitor mittit per nuncium pecuniam, v. g. aliquid debitam: Sic itaque asserit Galparus Hurtado in iust. & iur. disp. 7. diff. 8. Si vero res debita non sit sub dominio creditoris, sed debitoris, qualiter est res debita ex mutuo, aut ratione damnificationis, tunc debitor non manet liber ab obligatione restitutionis, si res illa per tertiam personam missa (quoniam per Confessarium) non electam a creditore non pertinet ad ipsum creditorem, siue quia tertia illa pertinet